

שבת

בשבתו

פרשת הקת
תשע"ג
ד' בתמוז 15/6/2013
השנה העשרים ותשע

זמני כניסת השבת ויציאתה

עלון תורני לכבוד שבת קודש

קבלת שבת

גלות מצרים וא"י

"וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום, כה אמר אחיך ישראל, אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרימה... וירעו לנו המצרים וכו'". מה ראה משה לתנות צרות העבר בפני מלך אדום, ומדוע כינה אותו בשם אח?

חז"ל משיבים במדרש תנחומא:

אתה ידעת את כל התלאה - אמרו לו: אתה ידעת כשאמר הקב"ה לאברהם 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם וכו', אנו נשתעבדנו ואתה בן חורין. משל למה הדבר דומה? לשני אחים שיצא שטר חוב על שניהם, ופרע אותו אחד מהם. לימים שאל חפץ מאחיו. אמר לו: אתה יודע שאותו חוב שפרעתני, על שנינו היה, ואני הוא שפרעתני, לכך אל תחזירני מהחפץ שאני שואל.

לאברהם נאמר "לזרעך נתתי את הארץ הזאת". אלא שלא ברור מיהו זרעו, יצחק או ישמעאל, יעקב או עשו. אך כשאמר לאברהם "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה... ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר **לזרעך** נתתי את הארץ הזאת", הרי ברור שאותו זרע שיהיה גר במצרים, הוא "זרעך" שתנתן לו הארץ.

בסוף פ' וישלח נאמר "ויקח עשו את נשיו ואת בניו... וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו", וכתב על זה רש"י: "מדרש אגדה: מפני יעקב אחיו, מפני שטר חוב של גזירת 'כי

הרב מרדכי גרינברג ראש ישיבת יכרם ביבנה

גר יהיה זרעך" המוטל על זרעו של יצחק. אמר: אלך לי מכאן ואין לי חלק לא במתנה שניתנה לו, הארץ, ולא בפרעון השטר."

משום כך נאמר בהמשך "אלה אלופי עשו למשפחותם בארץ אחוזתם, הוא עשו אבי אדום". וממשיכה התורה "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", ומתחיל סיפור הירידה למצרים, שכן רק ביעקב נתקיימה הגלות, ואילו עשו התיישב בנחת באחוזתו באדום, ובכך ויתר על ירושת א"י.

זהו שהזכיר משה למלך אדום: "כה אמר אחיך ישראל, אתה ידעת את כל התלאה וכו'". פירש"י, שעל שנינו **כאחים** היה לפרוע השטר חוב של גזירת ברית בין הבתרים, אלא שאביכם פרש ולא רצה לפרועו, וע"כ "נעברה בארצך" - אין לך לעורר על הירושה של א"י, כשם שלא פרעת את החוב. זאת גם הסיבה שהכניסו את עשו להגדה "ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו, ויעקב ובניו ירדו מצרימה". שמאחר שעשו התיישב בהר שעיר ולא נשתעבד, ורק יעקב ובניו ירדו מצרימה, זכה יעקב בירושת הארץ.

רק כור הברזל של יסורים, שעבוד וצרות גלות מקנים זכות קנין בא"י, כמאמרם 'ג' מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולם לא נתנם אלא ע"י יסורים: תורה, א"י ועוה"ב."

עמ' 3

עמ' 8

האם צריך לחכות למשיח בשביל לקיים מצוות פרה אדומה?
הרב יוני לביא קצת חושש מהחופש הגדול

זווית נשית

'חנך נער' - רק עם שכמותו?

לפני מספר שבועות, בעקבות עתירה לבית המשפט העליון, פורסמה רשימת דירוג בתי הספר העל יסודיים בארץ, על פי נתוני משרד החינוך. איכות בתי הספר נקבעה בקריטריונים של אחוז הבוגרים המקבלים תעודת בגרות, אקלים חברתי בין התלמידים, קשרים בין תלמידים למורים ועוד. לקראת היציאה של בתי הספר העל יסודיים לחופשת הקיץ השבוע, החלטתי לשים נפשי בכפי ולהגיד את אשר על ליבי על הרשימה הזאת, ויותר מכך – עלינו, ההורים של תלמידי בתי הספר העל יסודיים הדתיים בארץ.

כדי להיות הוגנת – בית הספר בו אני עובדת לא סבל ממיקומו ברשימה – הגענו גבוה ברשימת בתי הספר, למרות שאין בו בחינות קבלה, והוא שואף לקיים ככתבו וכלשונו את הכלל הגדול בתורה, ומכיל בתוכו תלמידות מרמות לימודיות שונות, רקעים סוציאקונומיים, דתיים, עדתיים וחברתיים מגוונים, בקיצור – אני גאה לעבוד בבית ספר שהוא הטרוגני מלכתחילה!

למרות זאת – נחרדתי לראות שבתחתית רשימת בתי הספר יש רוב מוחלט לבתי הספר הממלכתיים דתיים, כשבראש הרשימה מתנוססים, לצד בתי ספר ממלכתיים רבים, גם כמה בתי ספר מפורסמים שלנו. לכאורה טבעי הדבר, יש בתי ספר "טובים", ויש – "גרועים". אבל במחשבה שניה, משהו כאן מקולקל לגמרי – אם כל תחתית הרשימה מלאה כמעט רק בתי ספר דתיים. ניתן לחשוב שמדובר בהבדלים בין צוותי המורים, אבל מהכרות אישית עם מורים ומנהלים בכל סוגי בתי הספר אני יכולה להבטיח לכם – בכל מקום יש מורים מצוינים, ולעיתים גם מורים פחות מצוינים. ההבדל בין בתי הספר לא נובע כמעט מן המורים שבו, העושים לילות כימים למען הילדים של כולנו, בתנאים קשים ביותר, תוך התמודדות עם דור תלמידים נפלא וגם מאתגר, כפני כל החברה שלנו. השוני בדירוג בתי הספר

נובע מאופי האוכלוסייה המגיעה לכל אחד מהם. וכאן, מה לעשות, אני מסרבת לעצום עיניים

לעובדות הסוציולוגיות המצערות, שמאפיינות את הציבור הדתי לאומי שלנו – אנחנו, ההורים, מחפשים את בית הספר הכי טוב לילדים שלנו, קרי, בית ספר שיהיו בו כמה שיותר ילדים כמו שלנו.

בקיצור ולעניין – אנחנו חברה אליטיסטית,

שמעדיפה לחנך את ילדיה לא להתלכך בקלחת החברתית שקיימת במדינה, ולהתערבב רק עם מי שנראה כמונו, חושב כמונו, ובמקרה הטוב גם שיאתגר אותנו ויעלה אותנו מעלה. וכך, בשל הביקוש הגבוה לבתי הספר האליטיסטיים, בחברה יחסית קטנה כמו שלנו, נותרים ילדים רבים שלא מתקבלים, והם נאלצים ללכת לבתי ספר בדרג נמוך יותר, ונוצרים בתי ספר ממעמדות שונים. וזו לדעתי, רק זו, הסיבה לכך שיש אחוז כה גבוה של בתי ספר דתיים בתחתית רשימת האיכות של משרד החינוך. כי יש הרבה ילדים, נורמטיביים, מקסימים, תלמידים "רגילים", נהדרים בוודאי בדברים שלא נמדדו בבחינות הקבלה, וכולם ביחד מתרכזים שם, בבתי הספר שבתחתית הרשימה.

ניתן כמובן לערער בכלל על הקריטריונים לפיהם קבע משרד החינוך את רשימת בתי הספר, ולומר שאלו קריטריונים לא נכונים, מפלים ופוגעניים. יתכן שזה נכון, אבל מה לעשות שציבור הצרכנים הולך שבי אחרי קריטריונים אלו, ופרסום הרשימה הזאת רק מנציח ומעמיק עוד את הפערים, בבתי הספר ובחברה כולה. אז עד שלא ייקבעו קריטריונים אחרים, אני מבקשת לחשוב טוב טוב לפני שרושמים את הילדים לבתי הספר, כי כל רישום של ילד לבית ספר מתבדל מקבע ומעמיק עוד את הפערים ושולח ילדים אחרים לבתי ספר הומוגניים נמוכים. עלינו לחשוב על החברה והמדינה שלנו, שעתידן תלוי ביכולתנו להיפרד מהתנשאות וגאווה, ולגלות יותר אחריות דתית, לאומית ומוסרית.

מהרה יבנה המקדש

אפר פרה אדומה - בזמן הזה

שאלה: האם מצוות הכנת אפר פרה אדומה נוהגת בזמן הזה אף בטרם נבנה המקדש?

השאלה נדונה בימי הרב אליהו זצ"ל: חידוש המצוה נדון בתקופת כהונתו של הרב מרדכי אליהו זצ"ל כרב ראשי לישראל. באותם ימים נולדה פרה אדומה בכפר חסידים, ורבים באו לראותה מקרוב, שכן, בעבר היתה הפרה האדומה חלק מנוף הארץ. פרה זו נפסלה לאחר חדשים אחדים. בהקשר לכך קיים הרב אליהו ביקור במושבה מזכרת בתיה, שם קיים מכון המתמחה בגידול פרות, כדי לברר את אפשרות גידול פרות אדומות בארץ. משלחת של מגדלי עדרי פרות אדומות בארצות הברית הגיעה ארצה לפתח בארץ זן מיוחד, ואף נבדקו שטחים מתאימים לגידול הפרה בארץ. הדבר לא יצא לפועל מסיבות תקציביות.

מצוה להכין אפר פרה לטהרת ישראל: מזברי בעל ספר החינוך (מצוה שצז) נראה, שמצוה להכין אפר פרה לטהרת עם ישראל

לקראת תחילת העבודה במקדש: "נצטוו ישראל לשרוף פרה אדומה להיות אפרה מוכן למי שיצטרך אליה [כדי להטהר מטומאת מת]... ונאמר: 'והיתה לעדת בני ישראל למשמרת'". זה, אפוא, עניינה של המצוה, שיהיה אפר פרה מוכן לפני בניין הבית, כדי שהאומנים העוסקים בכלים ובבגדים יטהרו, וכן הכהנים והלוויים יוכלו להתחיל בעבודה כשהם טהורים.

המצוה מתקיימת גם בטרם נבנה הבית: המצוה לכתחילה היא, שהכהן המזה את דם הפרה "עומד בראש הר המשחה ומתכוין ורואה בפתחו של היכל בשעת הזיית הדם" (משנה מידות ב,ד) כדי לקיים את האמור בתורה (במדבר יט,ד): "והזה אל נוכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים". בעל ספר החינוך כותב, שהמצוה מתקיימת 'בפני הבית', אך למעשה מתקיימת המצוה גם בטרם נבנה ההיכל, מיד כשישראל מתכוונים לבנותו, שכן כלל גדול נקוט בדברי חז"ל והרמב"ם (בית הבחירה ו,טו): "מקריבין הקרבנות כולן אף על פי שאין שם בית בנוי", שכן קדושת המקדש נצחית.

מקום שריפת אפר הפרה בהר המשחה: לאחרונה נעשה מחקר ארכיאולוגי אודות מקום השריפה בהר המשחה, ומתברר, שיש ביד החוקרים נתונים כדי לזהות את המקום בו מתקיימת המצוה אל מול המקדש.

האם יש להמתין לביאת המשיח? במשנה מבואר, שממיות עזרא נעשו שבע פרות אדומות - "ומי עשאן? שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול... וישמעאל בן פיאני" (מסכת פרה ג,ה). הרמב"ם מוסיף - "העשירית יעשה המלך המשיח - מהרה יגלה" (פרה ג,ד). אין לכך מקור בדברי חז"ל ולמעשה קובע הרמב"ם באיגרת השמד, ש"חייב המצוות אינו תלוי בביאת המשיח! אלא אנחנו מחוייבים להתעסק במצוות, ונשתדל להשלים עשייתן" - ואחר כך יבוא משיח.

שריפת פרה אדומה בהר המשחה

כיצד ייצא אדם טהור שאינו טמא מת? במשנה מתואר כיצד גידלו בירושלים תינוקות בטהרה

להכנת אפר הפרה (פרה ג,ב): "חצרות היו בירושלים בנויות על גבי סלע [ואין לחשוש בהן לקבר] ומביאים נשים עוברות ויולדות שם, ומגדלות שם את בניהן. ומביאים שוורים... ותינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידם. הגיעו לשילוח ירדו ומלאום". כך הביאו מי מעיין בטהרה להכנת האפר. ומסביר הרמב"ם שם: "נתאר לנו שלא נמצא איש טהור, אלא הכל טמאין טומאת מת כמו בזמננו זה; היאך אפשר שיטהר כהן השורף את הפרה... ונמצא שתיבטל מצוה זו?!". לפיכך הכינו אפר בשיטה האמורה במשנה ובתוספתא: "מעשים אלו עשו כשעלו בני הגולה [מבבל]... שלא היה אצלם איש טהור".

ככל מצוה בתורה הנושא בכללו טעון בירור, ומצוה זו היא אתגר לכהנים ולחכמי הדור; ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים - במהרה אמין.

לתגובות:

<http://www.temple.org.il>

משפחת ישראלי

ילד עשיר (א)

יוסי הוא ילד עשיר.

ואל תטעו – ההורים של יוסי דווקא לא עשירים כלל וכלל. אבא שלו עובד בעבודה פשוטה מאוד, ואמא שלו אינה עובדת. יש להם לא מעט ילדים, ולא קשה לשים לב שזו אינה משפחה עשירה. הדירה שלהם קטנה וצפופה. גם הבגדים אף פעם לא חדשים. אני זוכר שפעם יוסי לא בא לטיול. הוא לא הסביר למה, אבל כולם הבינו שזה בגלל שהם לא הצליחו לשלם את העלות של הטיול. זה לא שהם רעבים ללחם, אבל בהחלט נראה שחסרים להם דברים. שמעתי פעם שקוראים למשפחות כאלה "קשות יום".

אבל יוסי עצמו הוא ילד עשיר. בדברים שחשובים באמת לילדים הוא אפילו עשיר גדול. בעונת הגולות תמיד יש לו קופסאות שלמות של גולות. בעונת הגוגואים הוא מסתובב לא רק עם כמה גוגואים בכיס, אלא עם שקית אשפה גדולה, מלאה כולה בגוגואים! הוא הראה לי פעם את אוסף התמונות שלו, ונדמהתי – אולי אלפי תמונות היו לו שם!

תשאלו – אם אין להורים שלו הרבה כסף, אז מאיפה כל זה? פשוט מאוד. יוסי אוהב לשחק עם הילדים, והוא תמיד מצליח. הוא מוצא ברחוב איזה גולה

אחת, משחק עליה, ותוך רגע כבר יש לו עשר. עליהן הוא שומר בקנאות, ומרוויח בעזרתן עוד ועוד. בכיתה הוא ילד טוב, אז הוא מרבה לקבל קלפי הפתעה ופרסים. גם עם אלה הוא משחק, ובדרך כלל הוא לא מפסיד... הוא אף פעם לא מתעייף מהמשחקים האלה. כל הפסקה תראה אותו משחק שוב ושוב, גם כשלאחרים זה כבר נמאס. בסוף העונה הוא חוגג, כי אז הוא עושה החלפות ו"עסקים", וצובר לעצמו כמויות גדולות, שאותן הוא שומר לשנה הבאה.

יוסי הוא מהעשירים הנדבנים. פעם קרה שהוא ראה ילד קטן בוכה, בגלל שהפסיד את כל הגולות שלו. מבלי לחשוב פעמיים ניגש

יוסי, והושיט לו במתנה כמה גולות. פעם אחרת הוא שיחק עם מישהו על קלפים. המתחרה שלו הפסיד את כל הקלפים והיה מאוד עצוב. יוסי ראה את המצב, והחליט לוותר ולהחזיר לו שני קלפים. אחר כך שמת לב שאלו לא היו המקרים היחידים שבהם יוסי נתן "נדבות" כאלו לילדים ה"נזקקים".

אין פלא שכמעט כולם אוהבים את יוסי ומעריכים אותו.

כמעט כולם – אבל אני לא. האמת היא שזה לא יפה להגיד, אבל אני די מקנא בו על ההצלחות שלו. זה ממש מעצבן! למה אני אף פעם לא

מצליח לקלוע את הגולה בשום גולה אחת, ויוסי רק זורק, וישר פוגע בול בגולה היקרה ביותר? ולמה אם יש איזה מבצע שבו המורים מחלקים קלפים, אז תמיד יוצאים לי במקרה הקלפים הכי לא שווים, ויוסי מקבל גם הוא במקרה – רק יקרים? ואולי – רק יקרים? ואולי – זה שלי נמאס מכל משחקי הקליעות וה"הרווחות" האלה אחרי חצי הפסקה, וליוסי זה לא נמאס עד שהוא ממלא מהם חביות שלימות? וזה לא שאני לא רוצה להרוויח – פשוט אין לי סבלנות להתמיד בזה...

הלוואי שהייתי כמו יוסי. כמה הייתי

רוצה לבוא לבית הספר גם אני עם ערימות של גוגואים ושל גולות ושל כל הדברים האלה. אבל אני יודע שאין לי סיכוי. אני לא מצליח בזה.

חבל. ככה אני.

אבל דעתי על יוסי והאוצרות שלו עוד עשויה להשתנות.

(המשך בעזרת ה' בפעם הבאה)

סיפורי משפחת ישראלי מבוססים על תופעות וסיפורים אמיתיים לתגובות והצעות לסיפורים:
yikhat@gmail.com

משו"ת בהלכה

האם מותר לדבר לשון הרע על אישי ציבור?

רבנו יונה (שערי תשובה, שער שלישי, רכא) התיר לומר לשון הרע לתועלת. כך ניתן ללמוד מסוגיות בש"ס ומראשונים נוספים וכך פסק גם **החפץ חיים**.

לכאורה יש לתמוה על כל הדין של לשון הרע לתועלת. כיצד ייתכן שיתירו איסור לשון הרע אם הדבר לתועלת? האם נתיר אכילת מאכלות אסורות לתועלת? האם נתיר לחלל שבת לתועלת? ברור שלא. בכל הדברים הללו יהיו היתרים רק בגדרי פיקוח נפש, אך לא לתועלת.

הרמב"ם (חובל ומזיק הא, כותב):

אסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו, ולא החובל בלבד אלא כל המכה אדם כשר מישראל בין קטן בין גדול בין איש בין אשה **דרך נציון** הרי זה עובר בלא תעשה...

הרמב"ם הדגיש שהכוונה היא **דרך נציון**, אבל אם חברים הולכים מכות בצחוק, או אם הרב מכה את תלמידו למטרת חינוך (למרות שכמובן שאין הדבר מומלץ, וכיום אין לנהוג כך כלל), איננו עובר על איסור זה.

ואם כך נאמר את הדברים גם ביחס ללשון הרע לתועלת – מותר לומר לשון הרע לתועלת, כי באופן זה אין זה כלל לשון הרע. איסור לשון הרע קיים רק כאשר המגמה היא לרעה. אולם, כאשר **המגמה היא לטובה, אין זה נחשב כלל כלשון הרע**. כך הבין החפץ חיים שהתנאי הבסיסי והמרכזי של אמירת לשון הרע לתועלת הוא שיכוון לטובה (חפץ חיים, הלכות איסורי לשון הרע כלל י'. ושם בסעיף יג.).

פְּרֵט הַחֲמִישִׁי. שִׁכְנָן לְתוֹעֵלָתָא, וְהוּא הָעֵקֶר, שֶׁעָלֵיו סוֹבֵב כָּל הַהֲתֵר הַזֶּה.

מכאן אנו רואים, **שהחפץ חיים הבין שהכוונה** משמעותית מאוד. אין זה מספיק שבאמת יש כאן תועלת. צריך שתהיה **כוונת תועלת**, כי זהו הדבר המוציא את הדיבור מכלל "רכיל". אולם, אם כוונתו לרעה, הרי שאפילו יש כאן תועלת, יהיה כאן איסור לשון הרע.

עניין **המגמה הוא הבסיס המרכזי לכל ההיתר**. אדם צריך לבדוק היטב האם באמת מגמתו לטובה, או שמא יש לו מגמות מעורבות בעניין זה.

החפץ חיים כותב שיש שבעה תנאים שרק כשמתקיימים כולם מותר לומר לשון הרע לתועלת (אחד מהם הוא הכוונה הטובה שהוזכרה לעיל). נתמקד בעיקר בפרט הרביעי:

פְּרֵט הַרְבִּיעִי. בְּיֹתֵר יִזְהַר, עַל כָּל פְּנִים שִׁיְהִיָּה כָּל הַסְּפֹר אֶמְתָּ, בְּלִי תַעֲרֵבֶת שֶׁקֶר, וְשִׁלָּא לְגַזֵּם הַעֲנִינָן יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא...

תנאי זה נראה פשוט. ברור שצריך לומר רק את האמת. אבל זהו תנאי מסובך מאוד. ראשית, על הכותב לבדוק היטב האם באמת נכונים הדברים שהוא כותב על פלוני. האם פלוני באמת אמר מה שמיחסים לו? האם כותב המאמר דיבר ישירות עם אותו פלוני ובייר את הדברים לאשורם?

עובדות או פרשנות? פעמים רבות, אין אנו יודעים את הדבר בוודאות זוהי רק פרשנות שלנו. אם לא ניתן לברר את האמת יותר, הרי שמותר לומר את מה שאירע אבל לומר שזו פרשנות שלנו ושאלו לא בטוחים בכך. אבל צריך להיזהר שלא לומר דברים שייראו כאמת כאשר בבסיסם אינם אלא פרשנות.

אמת אך לא כל האמת: צריכים אנו להיזהר שלא להביא את השומע לחשוב רק רע, כשייתכן להסתכל על כך גם בצורה אחרת, וישנן נקודות נוספות שאם יידע אותן, יוכל לפרש את הדברים אחרת.

אמנם, נראה שהדבר הוא אף יותר מכך. **הרא"ש** (בארחות חיים) כותב "דרכם של בני אדם להעלים הטובות ולגלות הרעות". אנשים רגילים להראות את הרע, אך לא לומר את הדברים הטובים. כשאנו אומרים על משהו דברים רעים, צריך לומר גם את הדברים הטובים שבו. צריך לדעת לומר גם דברים חיוביים, כדי לתת תמונה **אמיתית**. כלומר, אף אם אמרנו את כל האמת **הקשורה לאירוע**, אם לא אומרים אמת נוספת המראה את האדם בצורה חיובית, הרי שבסופו של דבר מדרנו מידע מעוות!

לעתים אנשים אומרים על משהו משהו מאוד חלקי, שנשמע הפוך מן האמת. לו היו מצטטים ביושר, לו היו מביאים את ההקשר של המשפט, אזי כל המשמעות היתה אחרת. לעתים הכותרת שנכתבת נותנת תחושה לא נכונה למרות שהתוכן הפנימי של המאמר נכון.

ניתן להתווכח, ניתן לכתוב דברים בעיתיים ביחס לאישי ציבור, אבל צריך לעשות את הדברים ביושר, בדיוק, בכתיבה הנותנת תחושה נכונה ואמיתית על דעותיו של אדם זה, בכתיבה שאיננה מסתירה צדדים אחרים באישיותו שמאוד משמעותיים ביחס לתמונה הכוללת ומתוך מגמה של תועלת ותיקון.

ראייה טובה וישרה תביא לבניית חברה בנויה ויציבה, חברה של טוהר ויושר, חברה היודעת לראות טוב ובע"ה לזכות בחזרה לשפע טוב, לאהבה ולקרבה למקור הטוב.

התשובה נכתבה בידי הרב יוסף צבי רימון, ראש מרכז הלכה והוראה

מחפשים רב קהילה? רב בית כנסת?

ניתן לפנות למרכז הלכה והוראה, להכשרת רבני קהילה ורבני עיר, וללימוד חושן משפט. טלפון: 025800070, מייל: mhalacha@gmail.com

מייסודה של **הסתדרות הפועל המזרחי בא"י**. יוצא לאור ע"י **מכון "צומת"** "שבת בשבתו" באינטרנט: zomet.org.il, למנוי באנגליה בדוא"ל נא לפנות ל: dan@zomet.org עריכה: **מכון "צומת"** אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889 www.zomet.org.il zomet@netvision.net.il הוצאת העלון ניתמכת ע"י משרד החינוך והתרבות

הפצה ולמודעות מסחריות: גל אורן BSD

הבונים 11 רמת גן 51462, טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699, דוא"ל dotan@go-bsd.co.il, הפצה: מקור ראשון 052-8908518 ויסי

עלי ספר

סוד השבועה

הרב מרדכי עטיה, ארם צובה, תרנ"ח - ירושלים, י"ד בתמוז תשל"ח (1898-1978)

תחת מצור

ירושלים תש"ח, העיר נתונה במצור. כך תיאר את מצבה מושל ירושלים ד"ר דב יוסף (תרנ"ט-תש"ם 1899-1980). "הרחובות היו ריקים. כל יציאה אל מחוץ לבית כרוכה הייתה בסכנת נפשות מחמת ההפגזה המתמדת. שקט רב שרר בעיר בין התפוצצויות הפגזים ותשובות מרגמותינו, שלצערנו לא הגיעו לאזונו לעתים תכופות כל כך. קול ריות רובים שבר את השקט שבעיר הנצורה. בשעות היום היו השמים מלאים תימרות עשן מאש המדורות ששימשו לבישול בחצרות. בלילה הייתה העיר חשוכה ועגומה" (קריה נאמנה, ירושלים תש"ך, עמוד 165).

בימים קשים אלו סובב ברחובות ירושלים רב כבן חמישים שנה, מלא עזוז וגבורה. עורר את האנשים לקרוא פרקי תהלים ולהתפלל לישועה. חילק דפים מודפסים ובהם פרק ל"ד מנבואת ישעיהו "קרבנו גויים לשמוע" ... "כי יום נקם לה", שנת שלומים לריב ציון" באותה שנה גם הדפיס חוברת מיוחדת של דרשות העידוד שנשא בשם 'מחשבות שלום'.

להתעורר מתרדמת הגולה

מי היה אותו רב מופלא? היה זה הרב המקובל מרדכי עטיה, שנולד בארם צובה (חלב) לאביו רבי ישועה. בגיל צעיר עלה עם הוריו לירושלים. אביו נפטר עליו כשהיה כבן שבע, יתמותו לא גרעה משקידתו בתורה, אותה למד מתוך דוחק רב. בשנות המצוקה של מלחמת העולם הראשונה, נאלץ לחזור לעיר מולדתו. בארם צובה נשא לאישה את הרבנית אלגרה (שמחה) בת רבי אליהו חוצני הלוי. בשנת תרפ"ב (1922) היגר עם אשתו ושני ילדיו הקטנים למקסיקו. במקסיקו פגש קהילה חלבית גדולה, שקועה בתרדמה רוחנית. אנשי הקהילה היו טרוזדים בבעיות פרנסה בארץ החדשה והזרה. לימוד התורה נזנח, הכשרות וטהרת המשפחה לא נשמרו כהלכתן. הרב הצעיר נכנס בעובי הקורה. החל ללמד את הילדים ונתן שיעורים למבוגרים. נשא דרשות נלהבות ועורר את הציבור להקפדה על קיומן של המצוות. בהשפעתו נבנה בית כנסת חדש ובו מקווה משוכלל. דאג לשוחטים הגונים שייספקו בשר כשר. בני הקהילה אהבו אותו מאוד. הרב גם הוא חש קרבה לקהילה בה השקיע רבות. אבל געגועיו לציון התגברו. ממסעותיו החדשים חסך מדי חודש סכום כסף כדי לבנות לו בית בירושלים. באחד הימים פנו אליו בנותיו הצעירות בשאלה: "מדוע לא מוצב בביתנו עץ אשוח,

כמו בבתי השכנים הנכרים? למשמע שאלתן, פסק הרב, זהו, הגיע הזמן לעזוב את הגולה ולעלות לירושלים.

שד"ר

הרב מרדכי הגיע לירושלים עם אשתו ושמונת ילדיו בשנת תרצ"ו (1936). בירושלים נולדה בת זקונית, הרבנית אסתר הס. זמן קצר אחרי בואן פרצו מאורעות הדמים בארץ ישראל. הפרנסה לא הייתה מצויה. הרב נאלץ לקחת שוב את מקל הנדודים בידו, כשד"ר לטובת מוסדות התורה והחסד שבירושלים. הרב פקד את קהילות יוצאי חלב במקסיקו ובאמריקה. בכל מקום נשא את דרשותיו בשבחה של ארץ ישראל. בנו ישועה הצטרף ל'ברית חשמונאים' - תנועה מחתרנית דתית ששאפה להקמת מלכות ישראל. עם השנים הצטרפו חבריה למחתרות הלוחמות אצ"ל ולח"י. בעקבותיו הלכו גם אחיותיו עליזה (ברמץ) ועדינה (לינק).

בשנים שאחרי מלחמת העצמאות המשיך הרב בפעילותו במקסיקו. גם בתקופת מלחמת ששת הימים שהה בה. משם כתב מכתבי עידוד למשפחתו:

ואני מאמין שהצבא שלנו יפיל את כל צבא הערבים, וכל הערבים יהיו בפניהם 'כקש לפני רוח ומלאך ה' דוחה' ויקויים בערבים 'חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה' ... ובקרוב ירחיב ה' את גבולנו עד הנהר הגדול נהר פרת. ועיר העתיקה תהיה ביד ישראל ... (אלעזר בישועתך עמוד 87).

סוד השבועה

הרב עטיה ייסד את 'ישיבת החיים והשלום' בירושלים לזכר בנו הרב חיים ז"ל. הדפיס בדפוס צילום ספרי דרוש וקבלה שאזלו מן השוק. והוציא קונטרסים שונים בהם הסביר את חשיבות העלייה לארץ ישראל. אחת השאלות הקשות איתן התמודד הרב עטיה הייתה השאלה של 'שלושת השבועות' ודבריו החמורים של רבי אלעזר (בן פדת) "אם מקיימין את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר בשרכם כצבאות או כאילות השדה" (כתובות קיא). במשך דורות הוסברה השבועה, כאיסור לעלות לארץ. הרב עטיה חידש שהשבועה היא, על החובה לעלות לארץ. את השואה האיומה הוא ראה כעונש על ההימנעות מהעלייה כחומה. מסקנתו היא שהדרך לקירוב הגאולה היא בלימוד הקבלה ואהבת ארץ ישראל.

לתגובות:

Yoseph156@gmail.com

רפואה והלכה

רפואה אלטרנטיבית

"...והביט אל נחש הנחושֶׁת וְחַי" (במדבר כא, ט)

"ששה דברים עשה חזקיה המלך... **כיתת נחש הנחשת** - **והודו לו, גז ספר רפואות-והודו לו**" [פסחים ד, ט] ומבואר שחזקיהו ביקש להחזיר אמונה ליושנה בראותו שהעם נוהה אחרי החומר ומייחס לו כוחות רפואה במקום בורא עולם.

בזמננו "ספר התרופות" נמצא בכל בית, משום שהולך במסלול הטבעי ואינו סותר את האמונה ב"הוא לבדו בורא רפואות". וכן נפוץ מאד תחום הרפואה האלטרנטיבית הכולל את שיטות הרפואה הבלתי קונבנציונאליות. העוסקים בכך ממליצים לנקוט בה לצד ובנוסף, אך לא במקום הרפואה המקובלת. בזמננו התחום רחב ומכיל עשרות רבות של שיטות ריפוי, כגון: תרופות טבעיות וצמחי מרפא, הומיאופתיה, תזונה, מגעים, דיקורים, תרגילי תנועה, ועוד. היות ושיטות הריפוי בתחום זה מבוססות גם על רפואה מזרחית עתיקה,

הרי שיש צורך לבחון אם אין בהן צד של ע"ז או דרכי האמורי.

עמדתו של הגר"מ אליהו זצ"ל הייתה, שכל עוד אין בדבר סרך של כוחות הטומאה, אין לשלול זאת. למשל, כל הקשור בתזונה: צמחי מרפא או הינורות ממני מזון, דיאטות. גם **תרופות הומיאופתיות** מאד מקובלות ומוכרות, ואין כל מניעה משימוש בהם. כ"כ התירו פוסקי זמננו שיטות שמשדר הבריאות הכיר בהן כגון: שיאצו, רפלקסולוגיה ודיקור סיני (אקופונקטורה), וכן שיטת האבחון באמצעות התבוננות בקשתית העין (אירידילוגיה). לעומת זאת, רייקי אסור היות ויש בו אמונות זרות, וה"ה מדיטציה. שיטה השנויה במחלוקת הלכתית היא הנקראת "מח אחד" (קינסילוגיה). הגר"מ אליהו נטה להתיר אולם בהיתר אישי ובתנאי שתהיה יראתו של העוסק בדבר קודמת לחכמתו.

יש להעיר, שהיות ושיטות המשלימות יש לעתים משמעות לנגיעות שונות של המטפל במטופל, לכן ראוי לעשות זאת גברים בגברים ונשים בנשים, ולשמור על קדושה וטהרה.

בגובה העיניים

לעשות את החופש גדול

בן יקר!

כשנכנסתי הבוקר לחדר שלך לא יכולתי לפסס את הלוח הענק שהיה תלוי מעל המיטה. שתי מילים התנוססו בראשו באותיות קידוש לבנה. "ספירת הגומר". כן, אני יודע שכבר שבועות אתה מחכה לרגע הזה. סופר את הימים ולפעמים אפילו את השעות. חושב, מתכנן וגם קצת מפנטז על הזמן בו יפציע האור הגדול. החופש יגיע ואתה תוכל לחיות כציפור דרוור ולהגשים את כל החלומות שלך.

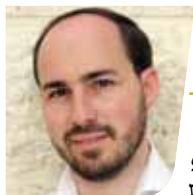
קודם כל, דע לך (ואני אומר את זה בכנות, מכל

הלב), שאני שמח בשבילך. אני יודע עד כמה השנה החולפת היתה עמוסה ותובענית עבורך. הלימודים, הבגרויות, ההדרכה. באמת שהיית זקוק לפסק זמן שירענן וישחרר כמו אוויר לנשימה. אני גם שמח שבילינו בתור משפחה. החיים שלנו נראים לי לפעמים כמו סוג של מרוץ בלתי פוסק של עבודה-לימודים-סידורים, וכבר הרבה זמן לא יצא לנו לעשות משהו משמעותי ביחד בכיף בתור משפחה.

במחשבה תחילה

ובכל זאת, לצד הציפייה וההתרגשות, אני קצת חושש. למה? קודם כל כי זה לא החופש הגדול הראשון שלך. סליחה שאני אומר, אבל ניסיון העבר מלמד שיש פער עצום בין ה'לפני' לבין ה'אחרי'. כלומר, בין מה שחשבת שהולך להיות בחופש, לבין מה שהיה בפועל. כששאלתי אותך ביום האחרון של החופש הקודם איך אתה מסכם את מה שהיה, עיקמת את הפרצוף ואמרת בטון מאוכזב "סתם כזה, אתה יודע. נמרח. תהרוג אותי אם אני יודע איך עברו פה חודשיים..."

התופעה המעניינת הזו חוזרת על עצמה כמעט מידי שנה, אצל כל האחים שלך, ושווה לתת עליה את הדעת. האם הסיבה לכך היא שחלק מהתוכניות פשוט היו לא ריאליות? האם היה משהו בחופש עצמו שהכשיל מלהוציא לפועל את כל החלומות? אינני יודע, וייתכן שיש יותר מתשובה אחת נכונה. דבר אחד ברור לי. כדי שחופש יהיה באמת מוצלח ומספק חייבים לקחת אותו ברצינות. 'לזרום', ולהיות ספונטאני זה משהו שטוב לשעתיים אבל לא לחודשיים. חייבים לדעת היטב עוד לפני שכל הסיפור מתחיל מה בדיוק רוצים להכניס בתוך השבועות הארוכים האלו, כולל תוכנית ברורה איך בדיוק זה עומד לקרות. לצד זה צריך לשים לב למקל מרכזי שעלול להיתקע בגלגלים של העגלה. **כל דבר משמעותי בחיים דורש השקעה של זמן וכוחות.** לעומת זאת, התרבות המודרנית מקיפה אותנו בעולם שבו אפשר להעביר ימים ושבועות שלמים מבלי לנקות אצבע. רק ללחוץ על השלט, להקליק בעכבר, ואתה שוקע בים ממכר שאין לו סוף. למה לצאת ולהזיע במשחק כדורגל על המגרש עם חברים כשאפשר להישען אחורה על הכורסא בחדר ממוזג ולתת לאצבעות ללכת במקומך בפיפא 2013?

מה ימנע מלהעביר חודשיים ב'טחינת' סרטים וזפזופ ערוצים מבלי לראות את השמים ואת השמש הזורחת?

צריך באמת כוח רצון חזק והרבה נחישות כדי לא ליפול לבור המרופד והנוח הזה, שיגרום לנו להרוג את הזמן במקום לחיות אותו.

המבחן האמיתי

בעוד כמה ימים תקבל תעודה (וכמו שהתרשמתי

באסיפת ההורים האחרונה, אני בטוח שהיא תביא לנו הרבה נחת), אבל נראה לי שאת התעודה האמיתית המעידה שבאמת עלית

את התעודה האמיתית המעידה שבאמת עלית כיתה, יהיה מגיע לך לקבל רק ביום האחרון של החופש

כיתה, יהיה מגיע לך לקבל רק ביום האחרון של החופש. האם תצליח לשמור על מסגרת ועל גבולות גם כשאינ בית-ספר שיושב לך על הראש ומכתיב כל דבר? האם תצליח להתגבר על הפיתוי להפוך סדרי יום ולילה, וגם בחופש תהיה מסוגל ללכת לישון בשעה סבירה כדי לקום בבוקר כמו בן אדם ולא 'להימרח' במיטה עד הצהריים? האם הקשר שלך לקב"ה, התפילה, הציצית, זה רק כי ראש הישיבה מסתכל והר"מ מסמן לך וי, או שכבר עברת את השלב הילדוטי הזה, והצלחת לבנות בעצמך משהו בפנים שמחבר אותך ללמעלה? האם אתה פותח ספר ולומד תורה, רק בגלל שיש מחר מתכונת בתנ"ך או בגרות בגמרא או שכבר קלטת שזה חלק בלתי נפרד מהחיים שלנו, ובלי החמצן הזה, משהו מהותי חסר לנו? כל אלו הן שאלות כבדות משקל שאת התשובה עליהן רק אתה בעצמך תיתן בחודשיים הקרובים.

דע לך בן, שלמרות שהחופש נראה לנו כמשהו זמני, קצר, אמצעי בלבד, במובן מסוים הוא הרבה יותר דומה לחיים האמיתיים, כשאתה זה שבוחר ומתגבר ומתמודד ומעצב איך ייראה היום והשבוע לך, ולא מורים או אנשים אחרים כופים עליך מה לעשות. האם תצליח לעמוד במבחן הזה בהצלחה?

בזהירות

אה, ועוד דבר אחד קטן לסיום, שלא אשכח. בקשה צנועה אבל קריטית. אני מאחל ומאמין שיהיה לך בעז"ה חופש נפלא. אנא ממך, בן שלי, שזה לא יהיה חלילה החופש האחרון שלך. אין לנו דבר יקר בעולם יותר ממך. כמה אסונות וטרגדיות קרו בזמנים האלו של החופש, בגלל רגע של חוסר תשומת לב, התנהגות לא אחראית, או סתם שטויות של ילדים. טיולים לא בטוחים, טרמפים מסוכנים, מפגש עם זרים ברשת ושטויות אחרות, כשלפעמים משלמים מחיר של חיים שלמים על צעד אחד מיותר.

שיהיה לך חופש נפלא ומספק. אוהב אותך מאוד! אבא.

לתגובות והארות:

yonilavi10@gmail.com

קצר ולשולחן

מיהם המושלים?

ע"פ המחקר ההיסטורי, המאבק רב השנים בין האימפריה החתית בצפון והמצרית בדרום, הסתיים ב"קרב קדש" (סוריה). בתום המלחמה נחתם הסכם בין השליט החתי ובין מלך מצרים רעמסס השני. ע"פ ההסכם, נותרה ממלכת אמורו ("האמורי") שבתוך תחת חסות חתית.

אם נכונה ההשערה שפרעה ששיעבד את ישראל הוא רעמסס השני, אזי משה וישראל נלחמו מול סיחון מלך האמורי כמאה שנים לאחר ההסכם דלעיל, והוא יכול להוות רקע למסופר בפרשתנו:

ייתכן שהחתים הציבו את סיחון וממלכתו בדרום האימפריה, כדי לשמור על גבולותיה. לכן סיחון התנגד שנוודים, שהגיעו

מהאימפריה המצרית, יעברו בגבולו. ע"פ זה פירוש השירה שבפרשתנו הוא "אמרו המושלים" = החתים המושלים באמורו, "בוואו חשבון, תבנה ותכונן עיר סיחון" = האמוריים נשלחו לבנות את עיר הסֶפֶר חשבון, כדי להגן על הגבול הדרומי של האימפריה.

החשיבות של מלחמה זו היא בכך שעכשיו ישראל לא נצחו רק את ממלכת האמורי הקטנה, אלא גברו על שתי האימפריות הגדולות במזה"ת. כך גם תאמר רחב למרגלים "נפלה אימתכם עלינו... כי שמענו... צאתכם ממצרים ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי" (יהושע ב).

הניצחון הישראלי הראה לעולם מי הם עכשיו המושלים.

משלים לשבת

זה משנה אם יתנהג כך או אחרת. אדם זה **ימות** – עוד בחייו הוא חשוב כמת, כי אינו חי מתוך מודעות מלאה למעשיו.

לעומתו, **שומר נפשו** – החי מתוך מודעות מלאה לנפשו (חייו) – מביך את החשיבות של כל מעשה קטן, ולכן שומר על **מצוה** קלה כחמורה.

ובימינו אפשר לדרוש: **השומר על מצוות** התנועה בדרכים – **שומר על נפשו** מתאוננת; אולם **הבוזה** את **דרכיו** ואינו נזהר בכביש – **ימות** בתאונת-דרכים, **לוא אליכם כל עברי דרך**.

"שֹׁמֵר מִצְוַה שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ, בּוֹזֵה דַרְכָּיו יוֹמֵת [יָמוּת]"
(משלי יט, טז)

הניגוד של **שומר מצוה** אמור להיות "בוזה מצוה"; מהו **בוזה דרכיו**?

יש מפרשים, **שדרכיו** הן דרכי ה', המידות הטובות; ו**מצוה** היא מצוות ההליכה בדרכי ה' (דברים ח) ותיקון המידות: מי שאינו מתקן את מידותיו, גרוע כמי שאינו שומר מצוות. אולם, הכתוב מדבר על **דרכים** כלשהן, לא דווקא דרכי ה' או מידות טובות!

לענ"ד, **בוזה דרכיו** הוא כל אדם המזלזל בהשפעתן של דרכי-התנהגותו, וחושב שאין

נקודת מבט

כפיית 'שוויון בנטל' לא תצלח!

ממדבר 'נסי' לכיבוש 'טבעי'

הנצי"ב בהעמק-דבר מציין בהקדמתו לספר במדבר: "עיקר זה הספר הוא המחליף ומשנה הליכות עם ה' בחיי העולם מאז שהגיעו לא", והדרך שלהכו במדבר. שבמדבר היו מתנהגים במידת תפארת שהלך לימין משה שהוא לגמרי למעלה מן הטבע, ובא"י הלכו בדרך הטבע בסתרי השגחת מלכות שמים ב"ה... הספר במדבר מבדיל בין יוצאי מצרים ובין באי הארץ". עקרון זה נשנה בדבריו גם בפרשתנו העוסקת (בהסתמך על הראב"ע) בשנת הארבעים (כ,ה): "לא מקום זרע ותאנה... ראוי לדעת דבשנה האחרונה היה סוף הליכות הנסיי (=הניסים) בהנהגה נפלאה ההולך לימין משה זרוע תפארת ה'... ועתה היו עומדים להיכנס לא"י ולהתנהג בהליכות הטבע תחת השגחת ה'".

הנצי"ב אינו היחיד המבחין בין ההתנהלות הניסית במדבר (ה' ילחם לכם, מן מן השמים, מים מהסלע, שליו שבא עם הרוח ועוד) לבין ההתנהלות הטבעית בא"י (להילחם בחירוף נפש, לזרוע לקצור ולאסוף את הדגן, לחפור באר מים ועוד). בעל משך-חכמה מפרש את הפסוק: "כי שם ה' אקרא הבו גדול לאלוקיני" (דברים לב,ג): "כי עיקר התכליתי אשר יתנהג האומה באופן טבעי מושג פרטי... וזה כי יקצרו ויאספו דגנם". גם הרב שלמה גורן מפרש כך בתורת-המקרא בראש פרשת בשלח: "שבדרך פלשתים אי אפשר היה להרגיע אותם בהבטחה ה' ילחם לכם ואתם תחישו' משום שקיימת מצווה על כל אדם מישראל 'עלה רש', דהיינו להילחם בכל גופו ובכל נפשו... כשמדובר על שחרור א"י לא יכול להיות תחליף למסירות נפש שלנו... בא"י לא יתכן שה' ילחם לנו אם אנחנו מחרישים ולא מוכנים להילחם בחירוף נפש".

בני ישראל מתחילים על סף כניסתם לא", בשנת הארבעים, להתנהג 'בהליכות הטבע', ונלחמים בפרשתנו בדרך הטבעית, ומקיימים כפשוטה את מצוות 'עלה רש'; מנצחים את הכנעני מלך ערד, את סיחון מלך האמורי ואת עוג מלך הבשן, מבלי להזדקק לדרך הניסית שנהגה רק במדבר.

הידברות בצד חקיקה

בטוחני כי הקורא הבין בנקל שדבריי מכוונים לקיום מצוות 'עלה רש', והתנהלות "בהליכות הטבע בהשגחת מלכות שמים", בא"י גם בימינו אלה. הדבר קשור לסוגיית השתלבות המיגור החרדי בנשיאה בעול הקיום הטבעי של המדינה, בעיקר בביטחון ובכלכלה.

אפשר להחיל השתלבות זו ע"י הסכמים קואליציוניים, החלטות הממשלה וחקיקת הכנסת. זו דרך לגיימית ששרי במדינה דמוקרטית החוק מחייב את כולם. דרך זו

לעבור מדיון אזרחי ליהודי, מחקיקה להלכה, מכפיה להידברות

מפתה מכיוון שהיא ברורה, יכולה להיות קצרה, ואם יש לה רוב היא גם דרך קלה. אין זה סוד שיש לדרך זו תמיכה בציבור הרחב ובתקשורת. מאידך, היעילות ואפשרות האכיפה כלל אינן ודאיות.

ברם, אפשר גם בדרך אחרת; לנהל את הדיון בעיקר במישור התרבותי-היהודי-הדתי, גם בבית הכנסת ובבית המדרש. במקום, או במקביל, לתהליך חוקתי-כפייתי חד-צדדי (הלגיטימי מבחינה משפטית) ניתן לקיים תהליך של דיון, הידברות, מו"מ למדני, הסברה, ויכוח וניסיון שכנוע במישור הדתי-הלכתי. לשם כך יש לגייס את כוחות ההשפעה הרוחנית, הלמדנית וההלכתית של כלל רבני הצינות הדתית (אקווה שאפשר בלי מחלוקת מבית). אפשר להעביר את הדיון משאלת 'מיהו ציוני' או 'מיהו אזרח' שצריך לשרת בצה"ל ובשוק העבודה לשאלת 'מיהו יהודי שומר תורה, מצוות והלכה' המקיים מצוות "עלה רש", וחי חיים טבעיים במדינה היהודית, כדברי הפרשנים שצוינו לעיל. אין צורך להיות ציוני כדי לקיים מצוות התלויות בארץ. אפשר לעבור מדיון אזרחי ליהודי, מחקיקה להלכה ומכפיה להידברות.

מהי הדרך הנכונה להנחיל ערך, להיות 'צודק' או 'חכם'? האם לפעול בשיטת 'הכל או לא כלום'? אלו שאלות רלוונטיות מאד בנדוננו. אני מקווה כי רצונם של המעוניינים בהטלת 'שוויון בנטל' (סיסמה ריקה מתוכן; אין אפשרות ל'מידה שווה') איננו להסתפק רק בהצהרות ובסחריים (=ספינים) לתועלת אלקטוראלית אישית או מפלגתית בלבד. הציבור יפוט אותם על פי מבחן התוצאה, וככל שלהצהרותיהם לא יהיה כסיו - הפסדם יהיה גדול עשרת מונים משכרם ש'הרוויחו' כשהצהירו והתחייבו ל'שוויון'. כישלון הביצוע יחזור אליהם כבומורג כזואב.

להחליף דיסקט

הנצי"ב הדגיש בפירושו (שם) כי שנת הארבעים היא שנת המעבר המאפשרת לעם להחליף את הדיסקט ולהתרגל למעבר מדרך נסית לדרך טבעית; "על כן התנהג הקב"ה עמם בשנה זו בדרך הממוצע". ולעניינו, 'זבנג וגמרנו' היא שיטה לא מוצלחת לפתרון בעיות מסוככות בפעולה אחת חזקה, וכנראה לא תועיל. כל שינוי באורח חיים של יחיד הוא קשה, קל וחומר בשינוי דרמטי ומהפכני של ציבור מאמין גדול ומאורגן. שינוי שכזה מחייב תהליך אנושי הדרגתי ומתמשך. הממהר עלול להצטער ו'מוטב מאוחר מאשר לעולם לא'.

מבצעי חודש הספר העברי

תקליטור תחומין 4

כולל 32 כרכי תחומין א-ל"ב, חדש - שמירת שבת כהלכתה, חדש - ספריית המשפט העברי בעריכת פרופ' נחום רקובר (כולל חוק לישראל), ספרי רפואה והלכה (כולל אסיא, אינציקלופדיה רפואית הלכתית נשמט אברהם), ספרי הרב ישראל¹

250 ₪

שדרוג תקליטור תחומין 3 + 99 ₪

70 ₪ לכרך

1,199 ₪ 2024

חדש

תחומין ל"ג ושאר כרכי תחומין תחומין א-ל"ג

המחיר כולל דמי אריזה ושולחן ובתוקף עד ר"ח מנחם אב תשע"ג

להזמנות: 02-9932111 ובאתר מכן צומת: www.zomet.org.il

